

बाल भारती पब्लिक स्कूल गंगाराम मार्ग, दिल्ली - 60
विषय - संस्कृत पाठ-4, 5, 6 एवं व्याकरण
कक्षा - सप्तमी Class - VII
SUMMATIVE ASSIGNMENT – 1
निर्धारित-कार्यम् - 2

प्र.1 अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरणि लिखत -

भारते लक्ष्मीबाई वीरांगनायाः नाम्ना कः परिचितो न अस्ति। सा झाँसी राज्यस्य राज्ञी, प्रथमभारतीयस्वतन्त्रासंग्रामस्य वीरांगना आसीत्। अस्याः जन्म वाराणसीनगरस्य समीपे भद्रेनी नामकनगरे अभवत्। 'मणिकर्णिका' अस्याः बालकालस्य नाम आसीत्। सर्वे तां प्रेम्णा 'मनु' कथयन्ति स्म। अस्याः जनकस्य नाम मोरोपन्तः आसीत्।

- 1 मणिकर्णिका कस्याः नाम आसीत् ?
- 2 लक्ष्मीबाई कस्य राज्यस्य राज्ञी आसीत् ?
- 3 मणिकर्णिका नाम अस्याः कदा आसीत् ?
- 4 मोरोपन्तः कः आसीत् ?
- 5 जनकस्य अस्मिन् पदे विभिन्नतं वचनं च लिखत।

प्र.2 पठितगद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरणि लिखत -

गंगायाः तटे पाटीलिपुत्र नामधेयं नगरम् आसीत्। तत्र सर्वगुणसम्पन्नः सुदर्शनः नाम राजा आसीत्। तस्य चत्वारः पुत्राः आसन्। ते पुत्राः रूपवन्तः आसन् परन्तु राजा चिन्तितः आसीत् यतः ते सर्वे अशिक्षिताः आसन्।

- 1 पाटीलिपुत्रनाम नगरम् कुत्र आसीत् ?
- 2 सुदर्शनः नाम राजा कीदृशः आसीत् ?
- 3 वृपस्य कति पुत्राः आसन् ?
- 4 वृपः किमर्थम् चिन्तितः आसीत् ?
- 5 अशिक्षिताः अस्य पदस्य विलोम शब्दं किम् ?

प्र.3 श्लोकांशानाम् मेलनं कुरुत -

सर्वं परवशं दुःखम्	मनः पूतं समाचरेत्
सत्यपूतां वदेत् वाचम्	सर्वम् आत्मवशं सुखम्
दृष्टिपूतं व्यसेत पादं	लक्षणं सुखदुखयोः
एतदविद्यात्समारेन	वरत्रपूतं जलं पिबेत्

प्र.4 एकपदेन उत्तरत -

- 1 कस्य विद्या न अस्ति ?
- 2 कस्य मित्रम् न अस्ति ?
- 3 कस्य सुखम् न अस्ति ?
- 4 कस्य भूषणम् विद्या ?

प्र.5 रिक्तस्थानानि पूरयत -

- 1 अहं जन्तुशालां गृहं गच्छामि। दृश् + कृत्वा
- 2 माता गृहं भोजनं पचति। गम् + कृत्वा
- 3 वयं फलानि पठामः। खाद् + कृत्वा
- 4 बालाः जलम् स्नानं कुर्वन्ति। आ + नी + ल्यप्

- प्र.६ उचितेन अव्येन रिक्तस्थानानि पूरयत् -
 इतस्ततः , कदापि , कति , परश्वः , एव अथ
 १ छात्राः कक्षायाम् भ्रमन्ति ।
 २ अहम् विद्यालयं गमिष्यामि ।
 ३ उच्चकुले उत्पन्नः जनः अभिमानं न करोति ।
 ४ विद्यालये छात्राः सन्ति ।
 ५ त्वम् गच्छ ।
 ६ श्रीरामः अवदत्
- प्र.७ रेखांकित पदैः प्रश्न निर्माणं कुरुत -
 १ शक्त्या मानवाः कार्यं कुर्वन्ति ।
 २ नक्षत्राणि शक्त्या एव भासन्ते ।
 ३ इदं जगत् गतिशीलम् अस्ति ।
 ४ बुद्ध्या एव मानवः असंभवम् अपि संभवं करोति ।
 ५ अलसरय कुतः विद्या ।
 ६ मनःपूर्तं समाचरेत ।
 ७ पापाय परपीडनम् भवति ।
 ८ शिक्षां प्राप्य राजपुत्राः विनम्राः अभवन् ।
 ९ मम पुत्राः अशिक्षिताः आसन् ।
 १० विष्णुशर्मा नाम महापण्डितः अवदत् ।
- प्र.८ घटना क्रमानुसारं लिखत -
 १ शिक्षां प्राप्य राजपुत्राः विनम्राः अभवत् ।
 २ सर्वगुणसम्पन्नः सुदर्शनः नाम राजा आसीत् ।
 ३ मम पुत्राणां शिक्षायाः व्यवस्था भवद्भिः करणीया ।
 ४ तदा विष्णुशर्मा जन्मतां कथाभिः तान् शिक्षितवान् ।
 ५ राजा अवदत्-भो पण्डिताः । मम पुत्राः अशिक्षिताः सन्ति ।
 ६ मया पुत्राणां शिक्षायै प्रयासः करणीयः ।
 ७ तस्य चत्वारः पुत्राः आसन् ।
 ८ राजा प्रसन्नः भूत्वा विष्णुशर्मणः करे पुत्रान् समर्पितवान् ।
- प्र.९ संख्यान् संस्कृत भाषायाम् लिखत -
 १ पुराणनि सन्ति । 18
 २ मम ग्रामे निम्बवृक्षाः सन्ति । 23
 ३ कक्षायाम् छात्राः सन्ति 35
 ४ पुरा नृपः आसीत् 1
 ५ पाण्डवाः आसन् । 5
- प्र.१० उचितानि शब्द रूपाणि धातु रूपाणि च लिखत -
 १ पठेत् पठेयुः पठेत्म् / पठेताम्
 २ गच्छताम् गच्छन्तु गच्छतम् / गच्छतु
 ३ पिबानि पिबाम् पिबताम् / पिबाव
 ४ स्ताम् सन्तु अस्तु / एषि
 ५ पश्येत् पश्येयुः अस्तु / पश्येताम्
 ६ तत् पुलिंगं तृतीया विभक्ति त्रिषु वचनेषु
 ७ तत् स्त्रीलिंगं चतुर्थी विभक्ति त्रिषु वचनेषु
 ८ मुनि पंचमी विभक्ति त्रिषु वचनेषु
 ९ मति षष्ठी विभक्ति त्रिषु वचनेषु
 १० लता सप्तमी विभक्ति त्रिषु वचनेषु
-